

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyiltérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésekénél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főttér 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szombadon és Tordán.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű perczek hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Lapunkat időközben inditva meg, e miatt az előfizetési idő is esonkán maradt, miután a félév november hó 14-én az 52-ik számmal lejár. — Az előfizetés rendbehozatala végett tehát a esonkán maradt egy és fél havi időtartamra kiegészítésül új előfizetést nyitunk: November 15-dikétől Deczember végéig 75 kr. Egy negyedév hozzácsatolásával 2 fr. 25 kr. Fél év hozzácsatolásával 3 fr. 75 kr.

Előfizetések eszközésére legcélszerűbb a postautalványokat használni.

A „Haladás“ kiadóhivatala.

Több világosságot!

Minden ember annyit ér, a mily mértékben tudja érvényesíteni ismereteit és befolyását a társadalomban. Áll ez az egyesről, társulatról, községről és államról.

Mit ér a pénz, ha nincs birtokegységnek elegendő esze, ismerete és akarata azt felhasználni.

Áll ez a községekről is.

Birunk gazdag községekkel, de hiányzik azokból a szellemi rész, a mely az embert a társadalomban emberre teszi. Akárhány e községek közül egy-két irástudóval bír s a község határán tul már nem bír fogalommal, hogy ott mi történik.

A közművelődés egyik hatalmas terjesztője az iskola; iskola után azonban következik a könyvtár, a sajtó termékeinek tárháza.

Az iskola — a népoktatást véve — iparkodik az ismeretek abc-éjére oktatni az embert.

De ha az iskola után mi sem jő; ha az iskola ajtaját bezárva magunk után a községben ezen ismeretekben magunkat nem gyakoroljuk — azt, a mit az iskola adott — elveszítjük, mert az idő meglopja az embert.

A népkönyvtárak ezért iparkodnak a községekben népkönyvtárakat állítani fel, nyújtani egy eszközt, melyet az iskola után, ha használunk, az idő szellemileg nem fog kárunkra, hanem javunkra szolgál.

A alakítsunk népkönyvtárakat.

Egy pár községünk évi költségvetésébe bizonyos összegeket vett fel e célra. Tegyük ezt mindnyájan. S ha nem teszik, szorítsa reá a központ, a közigazgatás annak megtételére.

Rövid pár év s minden községben lesz könyvtárunk, meg marad a tudomány közöttünk, fejlődhetünk,

a nép szellemileg hódításokat tehet, azok nélkül bajosan.

Ébresszünk a népben érdeket saját érdekei iránt, legyünk a népnek szellemi jótevői, hogy legyen értelmes népünk, melyet könnyebben lehet igazgatni s az állammal szemben ez kötelességeit odaadással teljesíteni.

Jövünk függ ettől.

(—)

— A sumlai török főhadiszállás vezérkaránál a következő nem török származású katonatisztek vannak alkalmazásban: Strecker tábornok (Rasid basa), a tüzérség főparancsnoka; Blum tábornok (Mehemed basa), műszaki direktor; Borswich ezredes (Nahir bey), az egészségügyi csapatok főnöke; Chateaufort ezredes (Rachid bey), a főintendáns Baker tábornok (Rassim basa), a tábori rendőrség parancsnoka; Czikowszki ezredes (Nászafer bey), Szulejman fővezér adjutánsa; Bilinszk tábornok (Nichad basa), főszállásmester és Tannowszky alezredes (Iszkender bey), távirai főinspektor. — Tán ezen „nem török“ hadvezérek érdeme, hogy a dnnai keleti török sereg mintegy 100.000 ember egy fél évet majdnem tétlenül elhevert, s nem vívott egy jelentékenyebb sikert sem.

— Tiflisből távirják: Az ázsiai orosz sereg intendatúrájának tizenhét hivatalnokát csalás miatt a haditörvényszék elé állították. Muktar basa hadseregéből a következő magasabb rangú török tisztet kerültek Aladsa Daghnál orosz fogságba: Omer és Resid basa osztálytábornokok; Sevket, Arun, Musztafa és Ahmed dandár-tábornokok; végül Hasszán basa, a török csapatok vezérkari főnöke Aladsa-Daghnál.

— A képviselőház pénzügyi bizottságának indítványára az országgyűlés elhatározta volt, hogy az összes iparos szakoktatás tervszerű rendezése iránt terjesszen a közoktatási miniszter az 1878. évi budget tárgyalásakor az országgyűlés elé. E meghagyáshoz képest a miniszter szakfőnökökből álló bizottságot küldött ki, mely hosszas tanácskozások után az iparoktatás rendezésére nézve kimerítő véleményes jelentést dolgozott ki, s ennek alapján a miniszter az iparos oktatás ügyre vonatkozó tervezet elkészítvén, nem sokára az országgyűlés elé terjesztendi. E terv szerint az iparosok oktatása két fokozatra volna megindítandó: az iparoktatás alsó fokán minden oly városban, hol iparosok laknak, nagyobb részben az illető városok erején — s némi államsegély mellet — az iparos tanuló számára iskolák, u. n. mesteriskolák állíttatnának fel. Az iparoktatás második fokán pedig egyelőre Budapesten állíttatnék fel egy közép fokú iparoktatási intézmény, melyben az építész, gépészek s vegyműiparral foglalkozók közül oly egyének oktatására nyujtának alkalom, kik az ipar megnevezet irányában munkavezetőkké, s általában önállóan s öntudatosan munkálkodó iparosokká képeztetnének ki.

— A Szulina torkolatban az orosz siker annak tulajdonítandó, hogy ott a nagy török hajók nem mozoghatnak a csekély vízben, és nem támadhatják meg az orosz kuttereket és poporkákat. Szulina megtámadása egészen haszontalan volt és hadi tekintetben nem igazolható: csak néhány háznak lerombolása volt az eredménye.

Czéhrendszer és szabadipar.

I. A czéhrendszer fény és árnyoldalai (Vége.)

A czéhek minden kor- és czélszerű javítás, haladás gátlói és elnyomói voltak. — Százados életök alatt ez intézmények semmi haladást nem mutattak.

— Az ipar lenyűgözése, és korlátozása miatt egyik iparág sem tudott fejlődni; mert szigorúan ki volt zárva a haladás rugója a szabadverseny. — A gyártmányok sok helyt ma is oly primitívek, mint 100-évvél ezelőtt voltak, — de a mily primitív volt iparuk épen oly primitív volt maguknak az egyéneknek szellemi és ipari fejlettséges, annyira, hogy sok czéh tagjaira, még mai nap is ráillik sok esetben a „vaskalapos“ elnevezés. — A czéhek voltak gátlói a gépek, terjedésének; mert minden javítást gátolva, ezen eszközeit a fokozott munka, és gyorsabb productionnak iparuknál csupán ódsiságból nem alkalmazták.

Az iparüzök szaporodását erővel gátolták ferde szabályaik által, példaréa a többek közt saját magam is. — Egyidőben megkedveltem a mészáros mesterséget s ezen szándékom bé is jelentém, de az érdemes nemes mészáros czéhtől azon választ nyertem: hogy mivel atyám nem volt mészáros, réam nézve az azzá levést a czéh szabályaitiltják. — Oh általam mindig tisztelt alapszabály! Ime így gátolták ez intézmények az iparos osztály növekedését! —

A czéhek önkénykedése és zsarolási ellen végre a törvényhozó testületnek kellett fellépni. — A már említett 1723-iki 43 törvényeziknek kívül az 1729-iki 10-ik, Maria Theresia, II-ik József, I. Ferencz 1802-ben adtak ki rendeleteket. — Az 1807-ki országgyűlésen a rendek hangosan követelték a czéhek reformálását, avagy eltörlését, 1859-ben lett végre kimondva egy patensálta, hogy, — „minden nagykoru, hogy nagykorúnak nyilvánított egyén, — nemre való tekintet nélkül, bármely iparágat szobeli vagy írásbeli bejelentés után azonnal szabadon gyakorolhat.“ — De világértse higyük, hogy dacára ennek s az 1872-évi VIII-ik törvényeziknek a czéhek már csak történelmileg szerepelnek, fenntállanak azok többek közt városunkban is, felütik azok még ma is hydra-fejeiket; mert a hatóságok nem elég erélyesek, sőt épen figyelmen kívül hagyják a törvény végrehajtása feletti érködést. — Ez intézmények még most megszüntetésük után is a haladás gátlói. — Erre nézve álljon itt egy szomorú tapasztalat: a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának az ipar fejlettségére irányuló továbbra ipari versenyek, pályázatok, kiállítások satb. ügyében a tordai czéhekhez intézett átiratai soha nem jutnak köztudomásra, s a ha

kamara az ipari statisticára vonatkozó adatok és kimutatásokat kéri, hogy keletében az ipar miként állását kimutathassa kérdő ívői sohasem töltetnek ki. — Mindezek a kamarát működésében gátolják, de egyszersmind a haladás és tudomáynak is kárára vannak. — Igen; mert a illetők minden ily nemű intézkedésben csak adó emeléstlátnak satb. satb.

Most kérdem van-e élet ily intézmény számára? bizonyára nincs! —

Czikkem másik részét a következő számmra hagyom a Szerkesztő ur engedelmével. —

Szentkirályi J.

A csatatérről.

Rasgradi táviratok jelentéktelen csetepatékról adnak hírt. Orhaniebből és Plevnából táviratok nem tettek közzé; a terjesztett kedvező hírek tehát alaptalanok. Mukhtar pasa Lőprikőinél védelmi állásban van.

A Golosnak sürgönyzik Kürükdarából f. hó 30-ról: Az oroszok megszállták Kagismant és orosz kormányzatot hoztak ott be. Az alkudozások Kars vára átadását illetőleg megszakították a város körülzáratik; a megkezdődött.

A Reuter-ügynökség jelenti Konstantinápolyból: Sulejman pasa folyó hó 25-diki távirata szerint a Slobozivál szemben levő szigetben orosz csapatok a törökök által visszazetett. A Ruscsuk ellen intézett ellenséges tüzelés nem okoz kárt. Orosz lovasság és gyalogság megszállotta Burzát, két más ezred megszállotta Culchrot Solenik mellett. Reuf pasa sürgönyzi Sispkából, f. hó 29-éről: Az oroszok támadása a maragedüki erődítések ellen visszaverett. Egy cserkesz lovasesapat, mely kémszemlére küldetett a Tuspan szoros ellen, megverte Csikovaszo 1500 balgárját, 600 embert veszteséget okozott nekik és 1200 db. marhát ejtett zsákmányul.

A Havas jelenti: Az itteni helyőrségi csapatok a harcztérre fognak küldetni s helyöket a polgári nemzetőrség fogja betölteni. A harcztérről nem érkezett sürgöny.

A lengyel legió ismételt megszakított szervezését most újból megkezdik. A kormány az orosz foglyok közt található lengyeleknek és lithvánoknak megengedi e legióba belépni, és sokan élnek is e szabadalommal.

A Pol. Corr.-nek sürgönyzik 30-ról Konstantinápolyból: A porta körében eddigelé uralkodott bizakodó hangulat most a legkomolyabb aggályoknak adott helyet, mert Plevnából érkezett, jelentések egy katastropha lehetőségét közel-fekvőnek tüntetik fel.

Tiflisi hírek szerint Loris-Melikov tbnok van kijelölve Török-Örményország ideiglenes kormányzójává. — Tamás, genuai herceg, tegnapelőtt két olasz hadihajóval a szalonichi kikötőbe érkezett.

Szulejman pasa hadserege egyrészt jól megerősített állásokba helyezte el a Lom hoszában s a hadsereg zömével Eski-Dzsuma felett megtámadni szándékozik az oroszok által gyengén megszállva tartott Tirnovát és Gabrovát. A felső Lomnál az oroszok ismét elvesztették szem elől a török hadakat.

Cor. biából jelentik: Slaniceán ezredes Vadin felé Rahova mellett ma kémszemlét hajtott végre, mint hogy ellenséges volt jelezve ama helyen, s azért is, hogy a Vid és Iszker közt álló román hadtest takarmányozási területét kiszélesítse; a nizamokból álló ellenőri komoly ellenállásra készült a vádmi roudoutban s a szomszédos erődítményekben; rövid tartamu bombázás után, mely a török kaszárnyát felgyújtotta s egy ott levő löporrakományt légberőpített, a roudoute elfoglaltatott, s két század román katona szállotta azt meg; az ellenség nehézkorú-uton menekült a Duna jobb partja hosszában Rahova felé s jelentékeny veszteséget szenvedett. A harc három órán át tartott; a románok vesztesége 2 halott és 1 tiszt s 4 közbíró beszülettekben, sok nizam fogoly is ejtett.

A volt aranyosszéki közbirtóssági vagyona.

E lapokban indítvány tétetett a volt Aranyosszék közbirtósságának hová fordítása iránt. Indítvány tétetett s a vitatók legalább eddig mind egyetértettek abban, hogy a közbirtósság népoktatási célra fordíttassék.

Iskolátogatásaim alkalmával, a volt aranyosszéki községek, melyekben megfordultam, azoknak irányadó intelligenciája kivétel nélkül a mellett nyilatkozott, hogy a közbirtósság iskolái célra fordíttassék. S ezen általános nézet valóban nagy örömmel szolgált.

És szolgált azért, mert az aranyosszéki községek tanúgye valóban olyan, melyen sőtöleg segíteni kell s a mint láttam segíteni akarnak.

Ott, a hol községi iskolákat állítottunk fel, a községek e közbirtósságból reájuk eső részt, a felállított községi iskolájuk részére szavazták meg s illetőleg e célra szánták, a mi a tanúgy iránt mely érdeklődést és haladási szándékot mutat.

Abban tehát úgy látszik mindnyájan egyetértünk, hogy e közbirtósság népoktatási célra fordíttassék. Oly szép fel fogás, mely minden dicsőreten felül áll.

A vagyoni körüli eljárás az, mely di ferantiákat szűl, s melyek elosztatandók volnának.

Ez nem nehéz dolog, nem nehéz azért, mert egyszerű az ügy természeténél fogva.

Semmi kétség, hogy a jelenlegi megye képvisellete ez ügyben nem határozhat, abban eljárni merőben illetéktelen.

Ki tehát az illetékes? A törvény tisztán rendelkezik, hogy a volt megyei képvisellete a felosztott megye, vagy szék közbirtósság iránt szabadon határozhat. Ebből kifolyólag e közbirtósság felett illetékes határozni a volt szék képvisellete s hogy a képvisellete illetékes határozni e vagyoni felett onnan is kiteszik, mert ember emlékezet óta mindig a képvisellete, és nem a közbirtósság intézkedett a vagyoni iránt.

Ez az egyik módja. A másik módja, ha már a volt képvisellete kifogás alá jöhetne, a mi meg nem történhetik, hogy a Torda-Aranyosmegyei közig. bizottság, vagy képvisellete a belügyminiszter ő nagyméltósága intézkedését kéri ki, hogy rendelje el, miszerint vagy a régi aranyosszéki képvisellete, vagy egy újonnan törvény szerinti alakítandó új képvisellete hívja fel rendelkezni s határozni a függőben maradt kérdés felett.

A miniszteri rendelet minden esetre utat mutatna a továbbiak iránt.

A közbirtósság felett vagy a régi, vagy az új képvisellete jogerősen határozhat.

Határozhat még pedig véglegesen, mert a volt képvisellete — csekély nézet szerint, ad infinitum, mint olyan a vagyoni nem kezelheti, mert akkor a volt Aranyosszéknek egy permanens képvisellete volna szüksége külön kezelő személyzettel.

Határozhat véglegesen úgy, ha elhatározza, hogy a közbirtósság a volt ara-

nyosszéki községek között a birtok, vagy egyenes adó arányában megállapítandó kules szerint osztassék fel; mert ha a vagyoni együtt maradását határozná el, nincs szabály és törvény a melynél fogva az kezelhető s a kamatok hová fordíthatók volnának.

Hozhat a képvisellete egy általánosan érvényes határozatot, hogy a közbirtósság tanúgyi ezélokra osztatik fel az egyes községek között, mert az, a mit egy képvisellete határoz, az a községekre — a részletekre — is érvényes.

És idáig hozva le a kérdést a továbbiakra már törvényünk van; az egyes községek részére jutott vagyoni a közigazgatási bizottság s illetőleg tanfelügyelő közvetlen felügyellete alatt a községi iskolaszékek által kezelternék, még ott is, a hol községi iskolák nincsenek, a törvény tisztán rendelkezik, hogy a községi iskolaszékek még ott is állítandók fel, a hol községi iskolák nincsenek, csak alapjuk van.

De egy év alatt a volt Aranyosszék minden községében lehetne községi iskolát létesíteni e vagyonnal, a község némi támogatásával s államsegéllyel. Egy év alatt a volt Aranyosszék minden községének tanúgyt lendületbe lehetne hozni.

A volt Aranyosszék Felvincz, Bágyon, Hidas, Kocsárd, Kövend, Harasztos, Alsó és felső Szék-Méhályfalva, Ar. Polyan, tehát kilencz községeiben községi vagy állami iskola állíttatott fel egy év alatt, mely könnyűséggel lehetne a hátralévő 11 községben is egy év lefolyása alatt tenni s akkor legalább ez a kis ország-rész államunkban páratlanul állana.

Az a feltétele, hogy a közbirtósság a felekezeti iskolák között daraboltassék fel — tekintetbe nem jöhet, mert a vagyoni még apróbb részletekre forgácsoltatnék s a tanúgy még sem volna képes még egy lépéssel is előbbre menni, a vagyoni e mellett nagyobb veszélynek is volna kitéve. A törvény azonban tisztán rendelkezik itt is, hogy a községi vagyoni a felekezeti iskoláknak adni nem szabad. E kérdés tehát törvény szerinti fel sem merülhet.

Csekély véleményem szerint azonban ez ügyben nezeteket — saját útján — tisztázni lehet, de véglegesen határozni nem.

Ép azért, a dolog meg van érve, a hangulat, hogy e vagyoni tanúgyi célra fordíttassék — általános, sietni és sürgetni kellene, egyes jogosult községek illetékes helyen, hogy a dolog a maga kerékvágásába hozassék, mert így a központ által a vagyoni — mintegy gazda nélkül — nem kezelhető.

És az egyes jogosult község fellépésére az ügyben feltétlenül megtéternék a további szükséges lépés, mert több tulajdonos közül egynek is jogában áll a közös vagyoni tisztázását sürgetni és követelni.

Nem maradhat így továbbra is a vagyoni, mert mint tudjuk künnlévő s gyenge alapokon nyugovó adosságok is vannak, a melyeket — nem mondom, — hogy feltétlenül, de könnyen baj érhet, s mint tudom több kamat szelvény el is évült, szóval a központ nem rendelkezhetvén szabadon a vagyonnal, s annak künnlévő követeléseit iránt fel nem léphetvén, napról napra esetleges károsodásnak van kitéve.

A vagyoni tapintatos, buzgó és lelkiismeretes kezelése most minden esetre dicsőreten érdemel, azonban holt, vagy olyan tőkékben melyeknek gyümölcsei nem élvezhetők, sem az egyes, sem a község, sem a megye vagy állam gyönyörűsége nem talál.

A pénznek, mint olyannak önmagában véve nincs becsé, s becsé csak akkor van, ha üdvös ezélokra felhasználatik, illetőleg, ha anyagilag vagy szellemileg eredményeket produkálhat. Mit ér nekem, ha a földemben a föld központja felé, színarany van elrejtve, ha ki nem

áshatom s fel nem használhatom? Mit ér a volt Aranyosszéknek mintegy 42 ezer forintja a megyei pénztárban, ha azt ki nem veheti s illetőleg saját üdvös ezéljaira fel nem használhatja.

Aranyosszék bővelkedik az irányadó intelligens férfiakban lépjenek fel tény leg ez ügyben s látni fogunk eredményt. Moldován Gergely

Nyilvános számadás.

A maros-ludasi felső népiskolának október hó 21-én történt ünnepélyes megnyitása alkalmával — a szegény tanulóknak felségelésére rendezett táncestély — összesen 94 forintot jövedelmezett. Levonva a tett 46 forint 92 krajczár kiadást — maradt tiszta jövedelem 47 forint 8 krajczár. —

Az anyiszor tapasztolt jószívűség ez alkalommal is meghozta a maga áldozatát. — Felülfizettek: Miklós Árpád úr 1 frt. Boér Miklós úr 2 frt. Eczen Sándor úr 1 frt. Novák Ede úr 1 frt. László János úr 1 frt. Nagy Domokos úr 1 frt. Hancz Pál úr 2 frt. Nagy Mózes úr 1 frt. Nagyságos Moldován Gergely kir. tanfelügyelő úr 2 frt. Keresztes Áron úr 1 frt. Dohy Sándor úr 1 frt. Tisztelendő Tólkaji János úr 1 frt. özv. Szabó Sándorné úraszoay 1 frt. Csontos János úr 2 frt. Szenkovicz András úr 1 frt. Turesa Emánuel úr 1 frt. Bede és Magyar úrak 2 frt. Tomcsik József úr 1 frt. Steris Herman úr 2 frt.

Fogadják a nemes szívű adakozók lelkes pár-fogásukért — a szegény tanulóknak nevében — forró köszönetemet.

Maros-Ludas, 1877. október 31-én Nyárádi Dénes, felsőnépiskolai igazgató.

Törvényszéki Csarnok.

(Végtárgyalás október 27-én.)

Elölül: Sultz Dénes; bírák: Hanneheim Károly és Abt Ernő; kir. ügyész Csekme Béla; jegyző: Nagy Albert; Vádlottak, tordai lakosok: Király Ferencz (21 éves), Valter Ferdinánd (18 éves), Kontz Károly (33 éves) Puskás Márton (48 éves) és Valter Vinczené (48 éves).

A vádlottak ellen fennforgó lopásbani részesség büntényének tényálladéka röviden a következő.

Király Ferencz és Valter Ferdinánd egymással szövetségbe, elhatározták, hogy a legkevesebb fáradságba kerülő hegye életet magoknak „lopások“ által biztosítsák, — a mi sokáig sikerült is, a míg az irigy fátum közbe nem lépett. Ugyan is mult év dec. közepétől egész f. évi május haváig tordai Amírás Márton gabonásából ennek alját megfurva — rendre-rendre mintegy 120 véka rozsot loptak ki; a melyet mindég Valter Ferdinánd anyához Valter Vinczenéhez vittek, a ki — a fia és társa lopásában beleegyezve és azt biztatások által még elősegítve a loptott buzát hol egyedül, hol lakótársa Puskás Mártonnal a piacon eladogatták, s a kapott öszvegen megosztogottak. Amírás a rozsot apadát észlelvé, azt más helyre rakat ta, s így onnét többet vádlottak nem merithetvén: Király Ferencz Amírásnak egy más gabonását is kaczorral kivágta és onnan is még volt alkalma egyszer 3 liter törökbuzát elvinni, a melyet szintén Valter Vinczené adott el a piacon. Király F. a fennebb említett tolvajságon kívül még a Péterfi József vendég-lős, ugy Kubicsok István károkon — mint akkor a „Korona“ vendéglőben szolgáló inas — f. év május havában több ingóságot (tűrés, fejsze stb.) el tulajdonítása által több más apróbb tolvajlatokat is követett el — egyedül.

Kontz Károly vádlott pedig hasonlólag az által tette magát a büntető igazság szolgáltatás figyelmére és mót tására érdemessé, hogy szintén az Amírás M. gabonás „jó tulajdonságát“ felismerve, azt f. év tavaszán a maga „bőség-

szarujává“ tette s abból ő is a csuszával bedugott lyukon keresztül csorgatott a zsákjába 5 liternyi rozsot — a mely tényének véletlenül szemtanuja volt Király Ferencz.

Vádlott ellen a büntény tárgyi és alanyi tényálladéka a károsak eskü alatti feladása és vádlottak beismerése által igazolva van.

A kir. ügyészség részéről tett indítvány után a kir. tszék. Király Ferencz és Valter Ferdinándot, az általok Amírás Márton kárára elkövetett a btk. 171. 173. 174. II. b. d. §§. szerint lopásban; Konez Károlyt hasonlólag az Amírás Márton kárára elkövetett a btk. 171. 174. II. d. §. szerint minősített lopásban; továbbá Király Ferencz és Kubicsok István és Péterfi József kárára véghez vitt a btk. 171. 173. 174. II. b. §. szerinti lopásban; végül Puskás Márton és Valter Vinczenét a btk. 185 s 186 §. b. pontja szerinti lopásbani részesülés büntényében bűnösöknek monda ta ki; s ezért a btk. 178. §. alapján Király Ferencz 1 1/2 évi, — Valter Ferdinándot 1 évi, — Konez Károlyt 6 havi s. börtönre; Puskás Márton és Valter Vinczenét a btk. 186. §. alapján előbbi 4 — utóbbi 3 havi egyszerű börtönre ítélte. Ugy szintén ítélte Konez Károlyt az Amírás Mártonnak megtérítendő 7 frt. 90 kr. nak, a más négy vádlottat insolídum hasonlólag az Amírásnak megtérítendő 168 frt kár megfizetésére; Király Ferencz ezenkívül még a Kubicsok Istvánnak megtérítendő 17 frt. kár megfizetésére is kötelezte.

Vádlottak, ugy a kir. ügyészet az ítéleten megnyugodtak.

(n.)

H i r e k.

— Tankönyvekkel az egész megyére szolgál „Volez és társa“ könyvkereskedő Tordán. Bármely tankönyvet vagy bármely irodalmi terméket legpontosabban szolgáltat. Irószerek nagymennyiségben és jutányos árban kaphatók. Az iskolai előljárásságoknak nem bírjuk eléggé figyelmükbe ajánlani ez üzletet, mely bizonyára sok költégtől menti meg a vásárolni ohajtót.

— A keleti marhavész, jelentések szerint, Háromszék megyében hordja áldozatait. Az erdélyi részek minden megyéjében történtek óv-intézkedések, az ugynevezett közs. vészbizottságokat Kolozs megye már meg is alakította. Hozzánk épen oly messzeségre fokszik Háromszék, mint a szomszédos megyékhez, vasuti összeköttetések is vannak, nem volna-e helyes, ha nálunk is történnének lépések ez ügyben; — foglaljunk el legalább éber figyelő állást, mert bizony a dolog nem tréfa.

— A „Dalkör“ ma estélyt tart. Oly szegényesen állunk élvezetes estélyek dolgában, hogy valóban, örömmel kell megragadnunk minden alkalmat, mely bennünket ily estékre vezet. „Dalkör“ ünk különben is felül áll minden dicsőreten s így méltán számíthatunk művelvezetre. Ajánljuk Dalkörünket és annak estélyét a közönség becses támogatásába.

— A tordai dalkör estélyén egy kolozsvárról jövendő kitűnő quartett is közrr eműködik. A quartett Török Lajos, Papp Sándor, Solymossy Endre és Keresztes Lajosból a kolozsvári dalkör négy legkitűnőbb tagjából áll.

— Brassai Sámuel tudosunk tegnap Tordán időzött, ma reggel kolozsvárra utazott.

— Bucsánski-féle férczmunkák terjesztésnek megyénkben. Már ezeknek is agensük, utazójuk van. E silányságok ára 5—6—10 kr, s ime a Bucsánski-féle törökvesnök több látszata van, mint a népkönyvtárak, s könyvek megszerzésére vonatkozó intézkedéseknek Túr elnökléte alatt. Egy-egy heti vásár alkalmá-

val Tordán elfogyaszt a nép 2-300 füzetet. — A ponyva irodalom ezen erkölcös, izlés rontó és minden ismeretet nélkülöző férczelményektől népünket óva intjük. Ezek helyett jobban eszelekedjék, ha megszerzi az ép oly olesó népirodalmi termékeket Piros Pistától. Az Ubrik Borbára — vagy az „Akasztott élő ember“-féle rémületes nyomorúságotól tartsa magát a nép vissza, mert azokból semmi szépet, jót és nemest nem fog megtanulni. —

— **A török sebesültek részére**
Őzv. Nagy Lajosné Szindről 1 kiló, Tokaji Eliz és Irma M.-bogátról 37 d, gr. tőpést és három dr. kötőt voltak szivesek hozzánk beküldeni. Köszönjük a szenvedők nevében.

— **A n.-szebeni esküdtésék** Negrutiu N. ügyében, mint tudjuk felmentő határozatot hozott. Nem ismerjük az ügyet, nem bírálhatjuk az esküdtésék eljárását. Tudjuk azonban azt, hogy azok a „Cartile sateanului“ először Kolozsvárt szerkesztettek s adták ki s az illető Nagintiu lakott Szamosujvárt. Ugy adta ki egyik Humoristikus, lapját is, a nélkül, hogy cautiója tett volna. A mint látszik onnan felszedte a sátorfáját s N.-Szebenbe vitte, mert Kolozsvárt bolygatni kezdették s nem bizott, a kolozsvári esküdtésék humánitására — elment oda a hol sok az örült. Mi egyáltalában kárhoznatni tudjuk N. M. hogy ő egy falusiaknak szánt folyóiratot a legpiszkosabb támadásokkal saturálja a magyarság és kormányzat ellen, mintegy magát a népet bujtotgatni akarván a rendszer ellen. Jó volna, ha az ily kinővésektől magát a román sajtó megtisztítaná, ezt saját reputációjára követeli.

— **Papiu Ilarian temetése** Nagy-Szebenben, mint értesülünk, fényesen folyt le. Jelen voltak Román Miron, az érsek; Papea Archimandrita; Hodosiu, Wchter főispán, Babesiu; ez utóbbi a g. cath. templomban beszédet is tartott beszélt még Petrescu is. Képviselvo volt temetésénél a bécsi, budapesti és kolozsvári egyetemi román ifjuság. Egyébiránt a temetés esendesen folyt le, a beszédek tárgyilagosaak, kellő komolyságot a végtisztességnak nem tettek koez-kára.

— **A szent-lászlói községi iskola** részére a vallás és köz. miniszterium 629 frt. állam segélyt és tanszereket: — a torozkói községi iskola részére pedig 380 frt. államsegélyt utalványozott.

CSARNOK

A ki nem tud nevetni.

Elbeszélés. H. L.-tól.
(Folytatás.)

Ilyenkor először egy vezettam a társalgást, hogy alkalmat nyujtsak életéről, viszonyairól beszélni. Az ifju talán még komorabb, de teljesen zárkózott maradt.

A fürdő vendégek nyelvesebb része már gyöngéd viszonyról suttogott, holott még a barátság első fokánál időztünk.

A ki olyan nagy élet iskolán ment keresztül, mint ez ifju, az bajosan aján-dékoz meg valakit bizalmával. Azonban nem voltam kétségbe esve efelett mert láttam, hogy barátságunk napról napra bensőbbé válik.

Éreztem, hogy Gelei társaságomban, lerázza magáról azt a keserü embergyűlölöt, melyet mindenki mást — fogadott. Ő is, én is imádtuk a természetet főn-séges alkotását.

Elég szer órákig elmerengtünk a be-láthatatlan fenyvesek örök zöldjén a messzi távolból feltűnő, égig nyuló ha-vasok szeszélyes körvonalaival, a fák le-veleinek titkos susogásán, a vidáman szökdelő madarak danáin — s mindazon a mit a természet szépet, magasztost csak nyujtani képes.

Áhitattal hallgatta ha beszéltem neki

a virágok titkos életéről, a természet csodás kincseiről, melyek körülünk csoportosulnak; láthatatlanul azokra nézve, kiknek nem adatott meg az a véghetlen nagy adomány, mindezt észre venni, érezni, s boldoggá lenni általa.

Tudja isten sok éféle badarságokat beszéltem össze-vissza, mert hát nyugodt, hallgatag természetemmel ellenke-zőleg, künn a természet szent ölében, az én ragyogó napom alatt, rendesen esevőgő gyermek lesz belőlem is.

Elég szer kellett, hogy nevessek sa-ját bohosságon, de őt nem láttam nevetni soha!

Ugy fájt nekem, hogy ez az ifju csakugyan nem tud nevetni.

Valjon mi tartja ilyen vas békóban ez ajkakat!

Volt egy kedvencz helyünk, hová sétáink után mindig leültünk pihenni.

Alig volt a fürdőtől kétszáz lépésnyire egy százados tölgy lombjai alatt, egy mőhából készült pad, s kevés lépésnyire egy kristály vizü esermely örökös zummogásával zavarta e kised költoi helynek örökös esőndöletét. Nekünk nagy-gyon megtetszett, midőn felfedeztük, s elis foglaltuk ünnepélyesen. E percztől fogva ez volt pihenő helyünk, s Achil rendesen néhány lépésnyire őrizte e szent-élyt, ha az uraságok otthon voltak.

Egy napon munkával kezemben üttem a puha pamlagon, — s mellettem Gelei szótalanul, de valami benső küzdelem-től üldöztetve, — foglalt helyet.

Annyira tudtam már barátom arczá-ról olvasni, hogy ezt az első pilanatra felfedeztem.

Felöttünk mindegyre villám czi-kázta át az eget s távoli tompa menydörgés hirdette a közeledő vihart.

„Milyen szép így, e hatalmas forron-gásában a természet!“ — szolt végre az ifju. —

„Én inkább szeretem a ragyogó nap-sugarakat, s hozzá a végtelenbe elvesző kék eget.“

„A nyugalmat csak azok szerethet-ik, kiknek szívőkben is nyugalom lakik.“

Olyan mély tompa hangon mondá e szavakat, hogy megdöbbenve tekin-tettem reá.

Még halványabb volt a szokottnál s arczán ideges rángás futott végig.

Részvétellel szoritottam meg kezét.

Oh mennyit szenvedhetett ön ba-rátom!

Szenvedni! kiáltott fel keserűn —

Szenvedni! Oh, hogy mondá ki kegyed o szót! . . . Szenvedni! . . . — ismétlé mind fájdalmasabban — kicsiség ahoz a pokoli kinhoz képest, mely itt lakozik

lelkemben, és melynek nincs név, nincs kifejezés, mi meg felelné!“ —

Oh, menyynyire sajnálom őnt! — kiáltottam fel mély részvétellel.

„Ne sajnáljon addig, mig nem ismeri multamat.“

Kérdőleg tekintettem reá.

Az ifju sokáig mély gondolatokba elmerülve hallgatott.

Végre megszólalt.

„Nem tudom, ha nem vétkezem-ő az isten ellen kiben kegyed hiszen, ha elmondom feldult életemnek sötét titkát.“

„Oh, ön barátomná lett, — feleltem — s e szent érzelem csak hiányos fogalom marad, ha közöttünk titok lé-tezik.“

Az ifju még néhány perczig habozni látszott, mig végre egy mély sohajjal fogott elbeszéléséhez.

Felöttünk az ég ezalatt teljesen beborult; a villám mind sűrűbben rajzolta szeszélyes tűzvonalaival az égbe, s a távoli menydörgés mind közelebb húzódott.

Tőlünk üzhette a természet rémítő játékát, mi e perczen teljesen más lég-körben éltünk.

Az ifju beszélt, s én halgattam.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

— **A phylloxera-enquete** tegnap délután Budapesten ülést tartott. A tárgyalást a szőlővesszők és egyéb termékeknek szállítása képezte első sorban. Hosszas discussió után kimondatott, hogy a vészes területekről úgy a szőlővessző mint szőlő s egyéb a szőlőben létező terményeknek a vészes helyről való elszállítása tilalmazassék, ellenben az egészséges helyekről a vesszőnek és szőlőnek szállítása származási igazolvány mellett engedessék meg, azon megszorítással azonban, hogy a szőlőnek szőlőlevélbe való csomagolása eltiltandó. Ezen határozat végrehajtása természetesen maga után vonja a most még vészesmentes vidékek megvizsgálását is, s e szerint ki jövőre szállítani fog akarni, szőlőjét meg vizsgáltatni tartozik, mert csak ennek alapján fog a hatóság az illetőnek speciáliter igazolványt adhatni.

Élénkebb vitára adott alkalmat a második kérdés, hogy valjon megengedessék e az amerikai vesszőknek behozatala a vészes helyekre, jelenleg Panesó-vára? Emich G. és Molnár J. congressusi delegáltak igen meggyőző érvelése folytán az enquete abban állapodott meg, hogy a vészes helyekre a csomagolásnál gyakorolandó szoros elővigyázati rendszabályok megtartása, és a megérkezési helyen való desinfectio mellett szabad legyen a bevétel a vészes helyekre: mert mint Emich helyesen érvelt, miután a kormány a baj megszüntetésére mitsem tehet nem állhatja útját az egyeseknek, hogy más vidékek szőlőmivelésének veszélyeztetése nélkül magukon ne segíthessenek, be lévén a congressus által bizonyítva, hogy a megtámadott területek csak is ujbbítás, és pedig olyan szőlőfajokkal való ujbbítás által adathatnak vissza a szőlőtermelésnek, melyek a phylloxerának ellentállanak — minők az amerikai fajták.

A külföldről szőlővessző és eserjék behozatalának ügyében, miután a phylloxera eserjékkel behurcolható, a enquete elhatározta, hogy a kormányt felkéri hogy úgy a vesszőknek mint eserjéknek külföldről való behozatalát a lehetőségig akadályozza meg.

Ezek után Kenessey K. az enquete tagjainak köszönetet mondván, a jegyzőkönyv hitelesítésére Riháry m. tanácsost és Friwaldszky J. muzeum-igazgató-őrt kérte fel.

Kimutatás.

A tordai kisegítő-társulat forgalmáról 1877. october havában.

Bevétel.

Pénztári maradék sept. hóról	5053.12
Havi rendes és rendkívüli betét	5384.10
Könyvdíjban	2.40
Kamat, provisio és váltódíj	1641.59
Bélyeg díjban	48.60
193 tagtól visszafizetett költsön	44741.—
Öszves bevétel	56870.81

Kiadás.

192. Váltó mellett költsön	47515.—
Kezelési kiadás	465.46
Bélyegre	39.20
Tőke visszafizetés	5707.28
Pénztári készlet	3143.87
Öszves kiadás	56870.81

Torda, 1877. november hó 1-én
Közli a felügyelő választmány.

Kimutatás.

A tordai Takarékpénztár 1877. october havi üzlet forgalmáról.

Bevétel.

Aug. haváról ájtott készpénzben	4043.78
121. betétekben	9089.20
Visszafizetett váltókban	98155.—
Visszafizetett előlegekben	1410.—
Kamatokban	2563.70
Külömbbféle díjakban	527.75
Viszleszámításokban	30940.—
Részvény jegy átírási díjak	20.—
„ „ kiadási	3.—
„ „ után járó bélyeg díjak	1.—
Betét könyvek díjában	1.30
Allamilletékben	3.20
Öszvesen	146758.91

Kiadás.

Visszafizetett betétekre	10300.48
Visszafizetett folyó betéti kamatok	80.28
Leszámitolásokért	94025.—
Előlegekért	1520.—
Osztalékokért	120.—
Kezelési költségekért	16.29
Tiszti fizetsekre	397.50
Viszleszámításokért	31410.—
Viszleszámítások kamataira	390.61
Házbéért	150.—
Allamilletékért	1.30
Betéti kamatok után járó állam díjért	2.41
Részvényjegy után járó bélyeg díjért	1.90
együtt	138415.77

octob. 30. pénztár maradék 8343.15.

Öszvesen 146758.92

Tordán, 1877. october 31-én.

Piaczi árjegyzők

a tordal vásárra 1877. octob. 20. hozotti tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza 7 frt. — Eleybuza 6 frt. 50 kr. rozs 6 frt. — Árpa 3 frt. 50 kr. Zab 2 f. 25 kr. Törökbuza 5 frt. 50 kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. — kr. Alomszalma 1 méter mázsa 25 kr. Tüzifa köbméter 3 frt. 20 kr. Marhahus 1 kilogramm 36 kr Disznóhus 1 kilogramm 56 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr

Távirati tudósítása a bécsi tőzsdér. nov. 2.

5% Metaliques 64.05. — 5% Nemzet. kölcsön 67.05 1860-iki államkölcsön 74.66 Bankrészevények 110.50 Hitelrészevények 835 London 213.40 — Urbéri kötvények: Magyarországi 118.10. Temesvári 79.25 Erdélyi 77.50 Horvát-szlav. 85. — Ezüst 104.80. Cs. kir. arany 5.65 — Napoleond'or 9.51.

Szerkesztői izenetek.

Justus. N. E. Cikkét kívánsága szerint félretettük. — Offenbánya K. — A kényszerített „Musszein Mars“ közlését időfelöltinek tartjuk. Várjuk be a további eseményeket. — S. z. J. becses küldeményét vettük — adjuk; egy kissé szakadozottan ugyan, de jó. — H. B. Kolozsvár. A tárca cikket várjuk. N. J. M.-Vásárhely. Köszönet a szives megemlekezésért. T. H. — Kolozsvár Verset csak jót küzlünk; tárca cikket félretettük. M. D. K.-Fehérvár Igérete teljesítését várjuk. Mint látja buzgóságát méltányoljuk. — „Hogy ha volnék.“ . . . nem adjuk.

*Nyilttör.

Tordai SZABÓ ISTVÁN szesz-főző közhírré teszi hirlapilag is miszerint SZÉKELY ELEK és TÁRSAI urakkal szerződését f. hó 2-án felmondotta, a közös kötelezettségek alább jelzett a) b) c) pontjai értelmében.

a) Ezen munkabéri szerződést tulajdonosuk bár mikor jogosítvák felmondani a szükséghez mérten pedig azonnal megsemmisíteni, lemondván SZABÓ ISTVÁN azon jogáról hogy az ellen a törvény oltalmát igénybe vehesse.

b) Szeszfőző SZABÓ ISTVÁN pedig csak 15 napi előleges felmondásra jogosult.

c) Ezen szerződésből eredhető bármiféle peres kérdések elintézésére a Tordai kir. Járásbíróságot állapítják meg szerződő felek illetékes bíróságnak.

* E rovat alatt megjelenő közleményekért a szerkesztőség csak a sajtó hatósággal szemben vállal felelőséget.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajd. Volz B

H I R D E T É S E K.

Alolirotnak, mint a „VICTORIA“ biztosító társaság ügynökének van szerencsése köztudomásra hozni, hogy a gabona és takarmány készletekre nézve a lehető legolcsóbban megszabott díjtételek mellett biztosításokat egy óra is elfogad.

Bizalommal kéri ezért mindennemű tűzbiztosítási és ez utal jelesen

takarmány és gabona biztosítások

közvetítésével alolirottat bizni meg, ki minden további felvilágosítással, nyomtatványokkal stb. rendelkezésre áll.

HARMATH JÓZSEF,

a „Victoria“ ügynöke, VOLZ és TÁRSA Cég alatt.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Elet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emiliól Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 2, 21)

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogadok.

Figyelemeltő
idegbajok- és nehézkórházban
szervenőknél
Legújabb feltalált gyógy mód
Számítalan hála iratokat
mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Leveleket megkeresésére is.

(15-52 102)

SYLVIUS BOAS urnak

Kérem megküldését Auxilium orientisénél

Söndernohe posta állomás Oberdachsattelten,

Bajorban 1875 május 3-án

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Dorcha, plébános
Söndernohe május 27-én 1875

Tekintetes ur!

Vonatkozva május 5-ről keltezett becses söráira, melyek mellett egy közszembeli 10 éves beteg leányka részére Auxilium orientisét megküldötte bitorokodom a szülők felkérésére folyóan tudatni, hogy ők a gyermeküknél áruulást vettek észre.

A gyöngye testalkotásu gyermek betegségeinek állapota különös természetű, több hetek előtt görcsösként, melyek naponta 7-8-szor ismétlődtek észleltem meg, mikor is érzékeny fájdalmat érzett a gyomor körül annyira, hogy hirtelen ugrott fel olyankor az ágyban szerének használatára óta s jelenleg megváltozott s a görcsök csak 1-2-szer fordulnak meg. A fájdalom még igen heves s minden tagjában érzé. Étvágya cigit van és szellemi elcsigánya is korlátozott.

Neve Kremer Barbara.

Ezen roz állapotánál a betegségek kiválóan colna, ha némi rendszabályokat küldene.

tisztelttel

Doroch Ödön plébános.

Söndernohe Junius 30-án 1875.

A görcsök elmúltak s csak akkor fordultak elő, ha közönséges étel teszik. Szeret s teáját kedvel. Figyelmet most csak terében érez, mert állani sem képes. Mindig szomjas és a vizet szereti. Szíve táján fájdalmat érez. Betégye óta 10 évvel érettebb gondolkodásuak látszik.

Doroch.

Söndernohe szept. 26-án 1875.

Örömmel értesítek, hogy pátiensük Kremer Boridra 24 nap óta a legjobb egészségre örönd. A betegségek tünetek hirtelen máris a hónapok óta ágyhoz szegített leányka, ki járnai nem volt képes most ugrál tánczol. Étvágya megjött és virító kinezésű. A szülők emélfogva általán halájukat jelentik önnök sat. sat.

Doroch Ödön plébános.

Könyvkereskedés Tordán.

Városunk és környéke rég idő óta nélkülözte egy NYOMDA áldásdus befolyását, valamint egy KÖNYV- és PAPIR-ÜZLET létezését, és így a több oldalról nyilvánult kívánalmaknak és az általánosan érzett szükségnek hiszünk eleget tenni, midőn ezennel szerencsések vagyunk köztudomásra juttatni, hogy az itteni piacon egy

Könyvnyomdát

állítottunk fel, észvekötvén azt egy

könyv-, mű-, hangjegy-, író-, rajz- és papir-raktárral

és igyekeztünk azt a kívánalmaknak megfelelően berendezni. — Egyszersmind a

„HALADÁS“

czimű lap mint Torda-Aranyos-megye közlönyének kiadását elvállaltuk és erre a lap homlokán kitett feltételek mellett előfizetéseket elfogadunk. — Megrendelhetők még

mindennemű nyomtatványok, magán vagy hivatalos czélokra, gyászhierek, szinlapok, névjegyek, levélpapírok és borítékok, hirdetések, jelentések, falragaszók, meghívók, vendéglői étlapok,

szóval minden a nyomdához tartozó munkák

a legjutányosabb árakon, — és kaphatók ügyvédi váltó és sommás keresetek, végrehajtási kérések, meghatalmazványok sat., könyvek különösen az iskolák használatára magyar és román nyelven, imakönyvek, ipar és kereskedelmi sima és vonalzott könyvek valamint zsebjegyzőkönyvek.

Ezekon kívül a raktárunkon netalán nem levő bár mely nyelvű irodalmi termékre és egyéb szakmánkba vágó czikkekre megrendelést elfogadunk és gyorsan eszközünk. Végül író és rajz papírok és eszközök minden fajtájából nagy választéku raktárt tartunk.

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközöketnek.

Tisztelettel kérjük tehát a n. érdemű közönség szives pártfogását és ebből kifolyólag becses megrendeléseit, melyeknek eleget tehetni és a közönség meglegedését kinyerni legfőbb törekvésünk leend.

VOLZ és TÁRSA

Dr. Harmath Márton ur házában.

Ny. Volz Bálintnál Tordán.